

**Oświadczenie złożone
przez senatora Marka Konopkę
oraz senatora Piotra Gruszczyńskiego
na 71. posiedzeniu Senatu
w dniu 3 marca 2010 r.**

Oświadczenie skierowane do minister edukacji narodowej Katarzyny Hall

Szanowna Pani Minister!

Zwracamy się z prośbą o udzielenie kilku odpowiedzi na pytania związane ze zmianami w prawie oświatowym, dotyczącymi oceny jakości edukacji. Chcielibyśmy nadmienić, że za poprawą jakości kształcenia w polskich szkołach opowiada się wielu nauczycieli, rodziców, środowiska oświatowe, w tym i my osobiście. Niemniej jednak jest kilka wątpliwości, które chcielibyśmy wyjaśnić i przekazać zainteresowanym.

Szanowna Pani Minister, w omawianym projekcie ustawy ustala się liczbę etatów inspektorów dla poszczególnych rejonowych ośrodków jakości edukacji, z uwzględnieniem liczby szkół objętych nadzorem. Kwestia ta nie budzi wątpliwości.

Nie znajduje jednak uzasadnienia uzależnienie od tego kryterium liczby rejonowych oddziałów tworzonych na terenie danego regionu, z jednoczesnym pominięciem obszaru obejmowanego nadzorem. W efekcie inspektorzy z niektórych ośrodków (woj. podlaskie, woj. warmińsko-mazurskie) będą spędzali w podróży kilka godzin dziennie, pokonując odległości kilkakrotnie dłuższe niż pokonywane przez pracowników rejonowych ośrodków tworzonych na przykład na Śląsku czy w Małopolsce. Kolejna kwestia budząca wątpliwości to zapisy zawarte w uzasadnieniu ustawy, akcentujące „terenową” formę pracy inspektorów do spraw jakości edukacji i wynikające z tego ewentualne konsekwencje organizacyjne. Określone w rozporządzeniu terminy, a także praktyczne spostrzeżenia po pierwszym roku funkcjonowania nowego nadzoru, wskazują jednak na konieczność wykonywania w proporcjonalnie dłuższym czasie wielu czynności związanych z ewaluacją po zakończeniu pracy w szkole lub placówce, w związku z czym istnieje potrzeba zapewnienia właściwych warunków do pracy biurowej. Ponadto praca w terenie wymaga zapewnienia pracownikowi dojazdu do szkoły (placówki). Dojazd do małych miejscowości środkami komunikacji publicznej bardzo często jest niemożliwy lub utrudniony. Brakuje też samochodów służbowych. To powoduje konieczność częstego korzystania z prywatnych środków transportu i ponoszenia części kosztów z tym związanych przez pracownika oraz pracę po godzinach, a czas podróży służbowej nie jest wliczany do czasu pracy.

Kolejną kwestią są warunki płacowe. Obecnie wizytator zarabia mniej niż nauczyciel dyplomowany zatrudniony w szkole wiejskiej. Ale wymagania stawiane wizytatorom do spraw ewaluacji są bardzo wysokie – muszą oni być ekspertami z zakresu wszystkich obszarów pracy różnych szkół i placówek opisanych w wymaganiach.

Zasadne wydaje się pytanie, czy w związku z tym – wobec jednoczesnego odebrania statusu pracowników służby cywilnej i uchylenia zapisów Karty Nauczyciela (art. 17 ust. 2) umożliwiających skorzystanie z urlopu na czas pracy w tworzonych jednostkach nadzoru – nie nastąpi odływ osób przygotowanych do realizacji nowych zadań, w tym ewaluacji.

Poważne wątpliwości budzi art. 19 ust. 2 dotyczący wniosku o odwołanie dyrektora szkoły w sytuacji opisanej w projekcie ustawy z dnia [...] 2011 r. o systemie oceniania jakości edukacji. Oto on: „Art. 19 ust. 2. Jeżeli w wyniku kolejnej ewaluacji stwierdzono brak poprawy poziomu spełniania przez szkołę lub placówkę wymagań w obszarze, w którym poprzednio ustalono najniższy poziom spełniania wymagań, albo stwierdzono znaczny spadek poziomu spełniania wymagań w badanych obszarach działalności szkoły lub placówki, dyrektor regionalnego ośrodka jakości edukacji, a w stosunku do szkół i placówek, nad którymi nadzór pedagogiczny sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – ten minister: 1) w przypadku szkoły lub placówki publicznej – występuje do organu prowadzącego szkołę lub placówkę z wnioskiem o odwołanie dyrektora szkoły lub placówki z końcem albo w czasie roku szkolnego bez wypowiedzenia; wniosek złożony w tej sprawie przez dyrektora regionalnego ośrodka jakości edukacji lub ministra jest wiążący dla organu prowadzącego szkołę lub placówkę”.

Jak interpretować powyższe zapisy w stosunku do dyrektora powołanego od 1 września danego roku, w którego szkole przeprowadzono w pierwszych dniach roku ponowną ewaluację i stwierdzono brak poprawy poziomu spełniania wymagań? Czy tu wymieniony wniosek znajduje zastosowanie?

Sprawa terminów realizacji całościowej ewaluacji zewnętrznej według aktualnie obowiązujących procedur.

W rozporządzeniu ministra edukacji narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego znajdujemy następujące zapisy.

„§8.7. Przeprowadzenie w szkole lub placówce czynności związanych z ewaluacją zewnętrzną nie może zakłócać pracy szkoły lub placówki. Ewaluacja nie powinna trwać dłużej niż 5 dni roboczych w ciągu kolejnych dwóch tygodni.

§9.1. W terminie 7 dni od dnia zakończenia ewaluacji zewnętrznej zespół lub osoba, którzy przeprowadzili ewaluację, przedstawiają wyniki i wnioski z ewaluacji na zebraniu rady pedagogicznej.

2. W terminie 7 dni od zebrania, o którym mowa w ust. 1, zespół lub osoba, którzy przeprowadzili ewaluację, sporządzają raport z przeprowadzonej ewaluacji zawierający: 1) wyniki ewaluacji; 2) określenie poziomu spełniania wymagań, o których mowa w §7 ust. 3; 3) wnioski z ewaluacji.

3. Raport, o którym mowa w ust. 2, organ sprawujący nadzór pedagogiczny, a w przypadku, o którym mowa w §8 ust. 2 – kurator oświaty, przekazuje dyrektorowi szkoły lub placówki oraz organowi prowadzącemu szkołę lub placówkę”.

Z powyższego wynika, że pierwszy etap, o którym mowa w §8 ust. 7, czyli 5 dni w ciągu kolejnych dwóch tygodni, to czynności wykonywane w szkole lub placówce poświęcone na zbieranie danych, stanowiące tylko część prac związanych z ewaluacją. Dopiero w etapie drugim (określonym w §9 ust. 1 – 7 dni) ma miejsce analiza uzyskanych informacji i ustalanie poziomu spełnienia wymagań. Etap trzeci (zgodnie z §9 ust. 2) to kolejne 7 dni przeznaczone na przygotowanie raportu przez osobę lub zespół, którzy ewaluację przeprowadzali.

Praktyka dowodzi, że określone w rozporządzeniu ramy czasowe nie pozwalają rzetelne przeprowadzenie ewaluacji całościowej.

Rodzi się w związku z tym pytanie, jak interpretować poniższy zapis zawarty w projekcie ustawy z dnia [...] 2011 r. o systemie oceniania jakości edukacji: „Art. 18.1. Dyrektor regionalnego ośrodka jakości edukacji, a w przypadku szkół i placówek, nad którymi nadzór pedagogiczny sprawują ministrowie – właściwy minister – przekazuje dyrektorowi szkoły lub placówki oraz organowi prowadzącemu szkołę lub placówkę: 1) w terminie 14 dni od dnia zakończenia ewaluacji w szkole lub placówce – raport z ewaluacji”.

Jeżeli zakończenie ewaluacji w szkole jest rozumiane jako zakończenie czynności, o których mowa w §8 ust. 7 cytowanego rozporządzenia o nadzorze pedagogicznym, wówczas termin sporządzenia raportu z ewaluacji będzie tożsamy z terminem, który dotyczy przekazania raportu dyrektorowi szkoły przez dyrektora ROJE. W związku z powyższym czas przeznaczony na przygotowanie raportu z ewaluacji (określony w art. 9. ust. 2 rozporządzenia) byłby jeszcze skrócony ze względu na czynności związane z jego przekazaniem przez pracujących inspektorów zwierzchnikom do akceptacji i podpisu (niezależnie od wykorzystywania stworzonych narzędzi elektronicznych).

Kluczowe wydaje się precyzyjne operowanie w aktach prawnych terminem „ewaluacja” w znaczeniu formy nadzoru, całokształtu pewnych prac badawczych bądź jedynie jako czynności związanej z pobytami w szkole i zbieraniem danych.

Proszę zatem Panią Minister o udzielenie nam odpowiedzi bądź rozwianie naszych wątpliwości.

Z poważaniem
Marek Konopka
Piotr Gruszczyński